

L'última hora en l'afer de primes úniques

La Caixa, encara forta

L'energia amb què han tirat endavant una querella contra La Caixa les víctimes d'una suposada estafa, a través de les primes úniques, no ha impedit ni la fusió de les caixes ni que l'administració hagi alentit misteriosament les seves diligències en l'afer de les primes.

Després de la querella interposada per l'Associació de Defensa de l'Accionista contra La Caixa i els seus dirigents el passat mes de desembre per una presumpta estafa en el tema de les primes úniques; la justícia i l'administració espanyoles no semblen gaire decidides a resoldre l'afer que l'advocat Enric Casany, defensor dels afectats, qualifica "d'una de les més grans estafes de la de-

mocràcia".

En el període de temps que va de l'admissió a tràmit de la querella —gener d'enguany— fins ara, ja s'han produït unes 100 declaracions —els afectats són 400.000 famílies— davant jutges de Barcelona, Palma de Mallorca, Madrid, Saragossa i altres ciutats. Tant querellants com querellats s'han refermat en les seves postures: els dirigents de La Caixa afirmen no ha-

ver enganyat ningú i que, en tot cas, les irregularitats que s'hagin pogut produir corresponen a actuacions de membres de rang inferior de l'entitat. Segons Enric Cassany, "s'ha arribat a atribuir les culpes de tot l'escàndol als ordinadors, com si aquests fessin els tractes amb els clients".

En canvi, molts querellants sostenen en les seves declaracions que van ser completament enganyats fins al punt que en

En més de 84.000 milions de pessetes han estimat els querellants el frau a Hisenda de les primes.

alguns casos es van transferir diners dels seus estalvis a les primes úniques sense el seu coneixement. Altres clients diuen haver subscrit les primes úniques a consciència, però després d'haver-los assegurat que Hisenda no tenia dret a ficar-hi el nas.

LES PRIMES ÚNIQUES

Abans de prosseguir amb el relat de la qüestió, bo seria recordar breument algunes definicions per comprendre un escàndol que pot acabar tenint conseqüències imprevisibles.

El primer que cal dir és que les anomenades assegurances de prima única no són tals assegurances ja que la seva finalitat no és assegurar un risc veritable. En realitat són depòsits a termini amb una rendibilitat entre el 8 i el 10% que es fan amb un pagament inicial únic -d'aquí el seu nom-. En ser ofertes formalment com a assegurances i tenir opacitat fiscal, es va aconseguir atraure un gran nombre de clients des del 1983.

El 90 per cent d'aquests clients eren de Catalunya. A més, no tots eren ingenus. Un percentatge minoritari -segons l'Associació per a la Defensa de l'Accionista- sabia perfectament el que feia i coneixia les característiques de les primes úniques. El seu objectiu: el frau fiscal.

La majoria van ser -segons ells, clarament estafats i adueixen que és enormement difícil que 400.000 contribuents es posin d'acord a eludir Hisenda

pel mateix sistema.

Tot i que és difícil fer prospectives en dret, algun advocat ha dit que "atès el ritme dels esdeveniments, no seria estrany que el procés s'allargués dos o tres anys i que fins i tot arribés a algun tribunal europeu".

Però l'estafa no seria l'únic delictes relacionat amb tot aquest afer, les persones que estan impulsant la querella n'observen d'altres, com ara apropiació indeguda de capital, delictes contra la Hisenda pública, falsedat i maquinació per alterar el preu de les coses. En una part del text de la querella s'afirma de manera destacada el següent: "La comissió de tots aquests delictes produeix alarma social, sobretot si es té present que alguns dels querellats han tingut càrrecs de gran responsabilitat en l'administració de l'estat".

Els querellants han estimat en més de 84.000 milions de pessetes el montant del frau a Hisenda arran de les primes úniques amb un perjudici contra el Tresor Públic.

Ningú s'explica com davant d'un afer de tanta transcendència, no ja pels particulars, sinó per a la mateixa economia de l'estat, l'administració i els tribunals no actuen amb més diligència; especialment si es té en compte el zel que la fiscalitat de l'estat ha mostrat darrerament per assolir els seus objectius.

Algunes veus han assenyalat que els *lobbies* interessats a veure una ràpida fusió de les caixes haurien pogut actuar amb

Algunes destinacions dels diners negres

Leditorial Llibres de l'Index acaba de publicar *La Hisenda ferotge* de Jordi Martí i Sergi Martínez. Aquest llibre explica tota la història de les primes úniques i la lluita d'Hisenda per treure'n l'entrellat. Tot i que aquesta obra de divulgació se centra en aquest tema, també ens parla de tots els refugis dels diners negres ja que les primes úniques és només un entre tants. Així, tenim els següents refugis.

-Els pagarés del Tresor

Constitueixen la bossa de diners negres més important de l'Estat després de l'immobiliari. Són unes de les destinacions preferides per l'inversor

ja que tenen el vist-i-plau de la Hisenda pública. Els pagarés del Tresor són títols que s'emeten al descompte d'un valor nominal de 500.000 pessetes, els quals es caracteritzen per una baixa rendibilitat i no estan subjectes a retenció de cap mena. A diferència d'altres solucions per als diners negres com l'evasió de capital, els pagarés tenen la virtut de contribuir a finançar el dèficit públic.

-Les lletres del Tresor

Són actius que s'emeten al descompte amb un valor nominal d'1 milió de pessetes i a un termini inferior a 18 mesos. Els seus rendiments no estan subjectes a retenció ni hi intervé

el fedatari públic en la subscripció, però les entitats gestores han d'informar l'administració.

-El mercat immobiliari

L'operació es basa en la compra-venda d'immobles per un valor declarat inferior al preu real del mercat, comptant-se la diferència com a diners negres.

-L'evasió de capitals

L'evasió de capitals als paradisos fiscals és un recurs tradicional per ocultar els diners negres. Així, si s'aconsegueix col·locar el capital en aquells llocs, es pot escapar completament del control de les autoritats espanyoles.

-Les obres d'art

Actualment amb la proliferació de subhastes i la forta activitat del sector fa que sigui una de les inversions més rendibles i segures. A més de ser una font d'ocultació, permet blanquejar els diners negres ràpidament a través de l'oferta per l'obra en subhastes públiques.

-L'ús d'homes de palla

Diverses formes d'ocultació de capitals es caracteritzen per la utilització d'una persona amb unes rendes baixes i, en principi poc susceptibles del control de la Hisenda pública, que figura com a propietari nominal de comptes, depòsits, accions, etc.

AL JUZGADO CENTRAL DE INSTRUCCION SUPPLICO :

Que se admita la presente querella, junto con los documentos y copias que de todo ello se acompaña; se practiquen las diligencias solicitadas así como aquellas otras que el Juzgado estime de interés; se proceda a la inmediata detención y prisión del presunto culpable querellado JOSE VILARASAU SALAT, y de todas aquellas personas que aparezcan como presuntos culpables de los delitos denunciados, atendida la grave alarma social que han producido los hechos que se persiguen, haber afectado gravemente a una pluralidad de perjudicados y los cuantiosos daños producidos a mis representados, a la Economía Nacional y al Tesoro Público, todo ello al amparo de lo dispuesto en los arts 503 y concordantes de la vigente Ley de Enjuiciamiento

tot el seu pes i evitar així una sacsejada del món financer, tot avançant-se a la possibilitat que l'afer de les primes úniques hagués sortit a la llum; però això són només especulacions que no es poden demostrar.

MÉS IRREGULARITATS

El que sí que és tangible és la concessió de beneficis fiscals a les ara fusionades Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis i la Caixa de Barcelona -concessió recorreguda pels querellants de les primes úniques -.

Aquestes concessions o exempcions fiscals serien inconstitucionals i vulnerarien l'article 103 de la norma suprema. L'article en qüestió afirma que l'administració ha de servir els interessos generals atenent els principis d'eficàcia i coordinació i amb submissió a la llei. Però en l'afer de les concessions de beneficis fiscals a les caixes i segons els querellants, s'ha sotmès l'interès general (el dels milers de subscriptors de primes úniques) als particulars

de les caixes (de cara a la fusió). Després hi ha hagut manca d'eficàcia, ja que encara no s'han pogut esclarir responsabilitats. A més, com a punt més greu, la informació respecte a tot el tema de primes úniques de què disposava l'administració era suficient per a refusar la sol·licitud de les caixes d'obtenir beneficis fiscals. I no solament això, sinó que d'acord amb la Llei General Tributària, l'Administració hauria hagut d'impulsar expedients sancionadors contra les caixes, cosa que en cap moment va fer, com ja hem vist.

El que fa més sorprenent aquesta inhibició administrativa són les declaracions dels seus responsables màxims, com les que va fer Josep Borrell, secretari del Ministeri d'Hisenda el 5 d'abril del 1989. Borrell va dir en aquella ocasió: "Moltes entitats financeres han col·laborat en el frau de les primes úniques, per aquest motiu haurien de tenir una sanció moral i social, no és possible que 500 mil famílies (noti's la semblança amb l'argument dels querellants) s'hagin posat d'acord per ocultar dos bilions de pessetes sense comptar

amb l'acord d'una part del sistema financer".

EL PAPER DE LA FUSIÓ

La fusió de La Caixa i Caixa de Barcelona ha significat, a banda del discurs oficial de situar en primera línia europea una entitat financera nacional, moltes altres coses. D'un costat, ha salvat una futura situació compromesa de Caixa de Barcelona, que en els últims temps marxava cap a una situació delicada a causa de la sobreinversió. Alhora ha servit de canvi d'escenari als dirigents més nerviosos de La Caixa per a suavitzar el tema de les primes úniques i obrir el camí de la negociació política. Tot i així, cal recordar-ho, encara no s'ha produït ni una sola sentència judicial que atribuïxi cap mena de responsabilitat als directius de l'antiga Caixa ara ja unida amb la de la Barcelona en la flamant Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Albert Punsola